УДК 378.141:633.001.85

Білоусова З.В., к.с.-г.н., ст.викладач
Кенєва В.А., аспірант
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «РОСЛИННИЦТВО» У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ АГРАРНОЇ СФЕРИ

Анотація: В системі реформування вищої аграрної освіти в Україні, одним із новітніх кроків на шляху наближення до європейського та світового рівнів є впровадження компетентного підходу у процес професійної підготовки, кінцевим результатом якого є набуття студентами професійних компетенцій. В статті наведені фактори, що впливають на формування професійних компетенцій майбутнього фахівця аграрної сфери

Ключові слова: професійні компетенції, аграрна сфера, якість підготовки фахівців, рослинництво.

Постановка проблеми. В Україні, як і в більшості країн Європи і світу загалом, наразі ведуться дискусії щодо того, як забезпечити людину необхідними знаннями та вміннями для задоволення її гармонійної взаємодії з розвиненим у технологічному напрямі суспільством.

Актуальним в нинішній час є усвідомлення процесу формування професійних компетенцій, розуміння того,чому необхідно навчити, яким чином і якою має бути технологія навчання для досягнення поставленої перед ним мети. На сучасному етапі розвитку аграрного виробництва необхідні фахівці, які володіють творчим професійним та управлінським мисленням, оперують ринковими категоріями, термінами і поняттями, здатні успішно розв'язувати проблеми аграрної галузі, ефективно працювати в складних економічних умовах. Все це зумовлює необхідність проведення фундаментальних досліджень з проблеми підготовки студентів аграрних вищих навчальних закладів до їх подальшої виробничої діяльності.

Таким чином, вибір даної теми обумовлено потребою у дослідженні ролі навчальної дисципліни «Рослинництво» у формуванні професійних компетенцій майбутнього фахівця аграрної сфери.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процес професійної підготовки у відповідних навчально-виховних закладах має насамперед, спрямовуватися на формування готовності до такої діяльності, що базується на потребі особистості у навчанні і вдосконаленні протягом життя.

Розв'язання цієї проблеми передбачає орієнтацію системи підготовки майбутнього працівника на гуманістичну парадигму й особистісну орієнтовану освіту, що спрямовується на досягнення студентом професіоналізму у своїй діяльності.

Вивченню даної проблеми були присвячені праці таких науковців: В. Байденка, М. Будникова, В. Збарського, М.М. Дьяченко, Н. Кузьміної, Д. Мельничук, В. Федцова, А. Хуторського та ін. Вченими досліджені поняття «компетентність», «компетенції», «компетентнісний підхід», а також організація навчання, що спрямована на кінцевий результат.

Формулювання цілей статті. Метою даної роботи є обґрунтування теоретико-методологічних засад і практичних аспектів аграрного спрямування, аналіз особливостей проведення занять та рекомендації щодо вдосконалення викладання дисципліни рослинництво у вищих навчальних закладах аграрного спрямування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вміння кожного студента під час вивчення дисципліни чітко усвідомлювати значущість та необхідність засвоєння змісту навчального матеріалу – це одне із першочергових завдань, що постали перед викладачами, тобто потрібно створити або вдосконалити існуючу мотиваційну основу навчально-пізнавальної діяльності майбутнього фахівця [4].

С. Сисоєва [5] на наш погляд, доречно зазначає, що „молода людина тільки тоді може повноцінно здобути професійну освіту, коли вона знає, що набуті знання стануть основою її професійного становлення, успіху в житті, засобом соціального захисту, тим підґрунтям, яке дозволить знайти своє місце в суспільстві, дійсно творити своє життя, самоутверджуватися і самореалізовуватися у ньому”.

Дієвим засобом для вирішення цього завдання є реалізація в процесі викладання дисципліни міжпредметних відношень, що допомагають студентам усвідомлювати причинно-наслідкові зв’язки між окремими знаннями, узагальнювати засвоєні раніше та нещодавно набуті компетенції.

Виділяють п’ять основних функцій міжпредметних зв’язків у науковій літературі, які притаманні й процесу вивчення дисципліни рослинництво:

- методологічна, на основі якої можливе формування у студентів діалектико-матеріалістичних поглядів на природу сучасних уявлень про її цілісність та розвиток;
- освітня, за допомогою якої викладач формує такі якості знань студентів, як системність, глибина, усвідомленість;
- розвивальна, що впливає на розвиток системного та творчого мислення студентів, формує їх пізнавальну активність, самостійність, інтерес до пізнання природи;
- виховна, що сприяє всім напрямам виховання особистості студентів у навчанні;

•конструктивна, яка допомагає викладачеві вдосконалювати зміст навчального матеріалу, методи та форми організації навчання [6,7].

Для успішного вивчення дисципліни рослинництво необхідне попереднє ґрунтовне засвоєння таких дисциплін як хімія, фізіологія рослин, ботаніка, ґрунтознавство, землеробство, агроекологія, фітофармакологія.

Будь-яка пізнавальна діяльність потребує чітко визначеної мети та позитивної мотивації, що стимулюватиме особистість до успішного її виконання, забезпечуючи успіх та інтерес до її змісту.

Зрушення, що відбуваються у процесі професійної підготовки у ВНЗ, покликані скоротити до мінімуму непродуктивну частину навчальної діяльності, сприяти підвищенню ефективності засвоєння знань і надійності навчання загалом, більш глибокому розвитку розумових здібностей студентів.

Сьогоднішні реалії потребують від фахівця не тільки професійних агрономічних знань, а й уміння орієнтуватися в сучасних складних політичних, економічних та соціальних проблемах. Неможливе успішне існування в будь-якій галузі без здатності аналізувати, прогнозувати та оцінювати наслідки своєї професійної діяльності, зокрема й у аграрній. Це зумовлює необхідність удосконалення професійної підготовки студентів з метою виховання їх не лише як майбутніх працівників аграрної сфери, а і як розвинених, освічених, соціально-свідомих, духовно багатих спеціалістів [1,2].

Метою навчальної дисципліни “Рослинництво” є формування у студентів знань про польові культури, особливості їх росту та розвитку, вимоги до факторів зовнішнього середовища, сучасні прийоми та технології вирощування, спрямовані на отримання сталих врожаїв високої якості при найменших затратах праці, ресурсів та коштів.

Рослинництво – профілююча навчальна дисципліна на агрономічних факультетах, яка формує у студентів знання та уміння із проведення технологічних заходів для максимальної реалізації біологічного потенціалу урожайності вирощуваних сільськогосподарських культур і належить до провідної галузі економіки України.

Рослинництво – це наука про культурні рослини та особливості їх вирощування в польових умовах. Вона вивчає різноманітні види, різновидності і сорти сільськогосподарських культур, розробляє раціональні прийоми їх вирощування із врахуванням біологічних особливостей росту й розвитку, екології рослин, використовуючи найдосконаліші екологічно безпечні, енерго- та ресурсоощадні прийоми і технології вирощування з метою отримання високих урожаїв відповідної якості.

Разом з тим метою даної науки є пошук методів одержання максимально стабільних урожаїв при мінімальних енерговитратах та постійному підвищенні ефективної родючості ґрунту. Загалом рослинництво завжди було і залишається провідною галуззю сільського господарства, а відповід-

но і економіки України в цілому, найважливіше джерело продовольчих ресурсів для задоволення потреб людства, основа його цивілізації.

Основою наукового рослинництва виступає сучасна біологічна наука, яка вдосконалює знання щодо особливостей росту і розвитку новітніх сортів рослин і їх вимоги до мінливих умов зовнішнього середовища. На основі відкорегованих біологічних особливостей культур і розробляється сучасна адаптивна технологія вирощування.

Окрім того рослинництво опирається на знання таких базових наук, як морфологія, систематика, ґрунтознавство, мікробіологія, фізіологія рослин, землеробство, агрохімія, ботаніка, фітопатологія, селекція, меліорація та ін. У свою чергу воно є основою для таких наук, як економіка та організація с.–г. виробництва, що свідчить про сильну взаємодію між усіма науковими напрямами.

Для досягнення поставленої мети у рослинництві використовують різні спеціальні наукові методи досліджень, головними з яких є польовий, лабораторно-польовий, лабораторний, вегетаційний, виробничий.

Головними пріоритетами на сучасному етапі української агрономічної науки є удосконалення сортового складу сільськогосподарських культур за рахунок використання сучасних методів селекції та генної інженерії та вирощування нетрадиційних культур.

Таким чином, основним завданням рослинництва на сучасному етапі є виробництво якісної, екологічно безпечної продукції з мінімальними енергетичними і трудовими затратами при максимальному виході її за одиницю часу на одиницю площі. Для цього необхідно :

– поєднання інтенсивного виробництва рослинницької продукції з комплексом агротехнічних, агрохімічних і меліоративних заходів щодо збереження та відновлення родючості ґрунту і виробництва рослинницької продукції на базі сучасної досконалої і високопродуктивної с.–г. техніки та високоефективної її експлуатації;

– широке впровадження сортових, інтенсивних, енерго– і ресурсозберігаючих технологій;

– своєчасна і ефективна сортозміна польових культур і раціональне їх розміщення в сівозміні, спрямоване на поліпшення умов вирощування;

– боротьба з втратами врожаю під час його вирощування, збирання, перевезення та зберігання;

– високоефективне застосування добрив, засобів захисту рослин, води для зрошення, протиерозійних заходів тощо;

– висока фахова кваліфікація працівників АПК і чітка система організаційно-господарських та економічних заходів.

Подальше вивчення дисципліни потребує особистісних професійних якостей майбутніх фахівців-аграрників, впровадження інноваційно-педагогічних технологій, психологічно-педагогічної підготовки викладачів і

майстрів виробничого навчання вищих навчальних закладів аграрного профілю [3].

При здійсненні практичного навчання студентів на нашу думку варто дотримуватися таких принципів: а) теоретичне і практичне навчання мають органічно узгоджуватися між собою за змістом; б) практичне навчання повинно охоплювати всі боки практичної діяльності майбутньої спеціальності; в) у процесі формування практичних умінь і навичок слід враховувати віковіі пізнавальні можливості студентів; г) суспільно-корисна праця, до якої залучаються студенти, має підпорядковуватися навчально-виховним завданням; д) практичне навчання здійснюється з використанням передової техніки, сучасної технології і організації сільськогосподарського виробництва.

Висновки. У даній статті висвітлено роль навчальної дисципліни «Рослинництво» у формуванні професійних комплектацій майбутнього фахівця аграрної сфери, розглянуто методи, форми, види практичного навчання на основі аналізу навчально-методичних джерел та узагальнення практичного досвіду. Як з'ясувалося, одним із основних напрямів удосконалення практичної підготовки студентів аграрних вищих навчальних закладів є професійна спрямованість навчання.

Головними педагогічними умовами реалізації цього напряму є такі: проведення цілеспрямованої, системної профорієнтаційної роботи із студентами; оптимізація методів і форм навчання на засадах реалізації діяльнісного підходу; орієнтація змісту навчального матеріалу на майбутню професійну діяльність фахівця; забезпечення тісного зв'язку теоретичної і практичної підготовки студентів; індивідуалізація та диференціація практичних завдань для розвитку в студентів пізнавальної самостійності; постійне формування мотиваційних установок щодо самостійного оволодіння студентами практичними уміннями і навичками.

Важливим напрямом удосконалення практичної підготовки студентів є забезпечення особистісно розвивального підходу до практичної підготовки, за якого у технологіях діяльності педагогічних працівників домінує орієнтування на самоорганізацію і самореалізацію кожного студента.

У роботі розкрито зміст дисципліни „Рослинництво", яка є фундаментальною дисципліною при підготовці агрономів для роботи у галузі рослинництво. Розглянуто організаційно-методичні основи практичного навчання.

На основі діяльнісного підходу обґрунтовано вимоги до практичної підготовки фахівців-аграрників, що характеризуються такими основними положеннями: максимальне наближення практичної підготовки до виробництва; готовність до постійного поглиблення своїх знань, удосконалення практичних навичок; швидке адаптування до змін як внутрішнього і зовнішнього середовища у фаховій діяльності; готовність до роботи з новою

технікою, до впровадження нових прогресивних технологій; готовність до зміни профілю діяльності; сформованість потреби до самовдосконалення.

Бібліографічний список.

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України / А.М. Алексюк // Підручн. для студ. та викл. вищ. навч. закл. – К.: Либідь, 1998. – 558с.
2. Беспалько В.П. О критериях качества подготовки специалистов / В.П.Беспалько // Вестник высшей школы. – 1998. – № 1. – С. 3-9.
3. Іщенко Т.Д. Педагогічні умови організації фахового навчання в системі безперервної освіти агропромислового комплексу. Дис. канд. пед наук. – К.: 2000. – 277 с.
4. Лузан П.Г. Методи і форми навчання у вищій аграрній школі / П.Г.Лузан // – К.: Аграрна освіта, 2003. – 224 с.
5. Сисоєва С.О. Вектор розвитку особистості у постіндустріальному суспільстві / С.О. Сисоєва // Неперерв. проф. освіта : теорія і практика. – 2001. – Вип. І. – С. 32–41.
6. Хоменко М.П. Фактори, що впливають на ефективність практичної підготовки молодших спеціалістів-аграрників / М.П.Хоменко // Проблеми освіти: Наук.-метод. центр вищої освіти. – 2003. – Вип. 31. – 360 с.
7. Євдокимов В.І. Особистість студента як об’єкт і суб’єкт альтернативних педагогічних технологій / В.І.Євдокимов, В.В.Луценко // Теор. питання освіти та виховання. – 2000. – № 10. – С. 48-50.

Bilousova Z.V., Keneva V.A. The role of the discipline "Plantgrower" in the formation of professional equipment of the future specialist of the agrarian sector.

Summary. In the system of reforming higher agricultural education in Ukraine, one of the newest steps towards getting closer to European and world levels is the introduction of a competence-based approach into the vocational training process, the end result of which is the acquisition of professional competencies by students. The article describes the factors influencing the formation of professional configurations of the future specialist of the agricultural sector.

Keywords: professional competences, agrarian sphere, quality of specialists training, plant growing.